

แนะนำ บทกลอนทำอุบาทว์

อดิศักดิ์ ทองบุญ
ราชบัณฑิตยสถาน

กลอนทำอุบาทว์ที่ท่านจะได้
อ่านต่อไปนี้ นายสนธิกาญจน์
กาญจนานันท์ ได้ค้นฉบับสมุดฝรั่ง
มาจากนายอำ ทองสิงห์ บ้านหมูที่
๕ ตำบลบ่อน้ำร้อน ตำบลลิเหร่
อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งเป็น
ภูมิถิ่นเนาเดิมของนายสนธิกาญจน์
เอง เมื่อได้มาแล้วเขาก็นำมาเก็บไว้
ใกล้ ๆ ที่นอน ว้าง ๆ หีบมาอ่าน
เป็นยานอนหลับเสียครั้งหนึ่ง เพราะ
เป็นหนังสือโบราณสันนิษฐานกัน
ว่าคงเขียนในราว ๆ กรุงรัตนโก-
สินทร์ตอนต้น หรืออย่างน้อยก็ใน
รัชกาลที่ ๕ จึงอ่านยากมากกว่าจะ
อ่านได้สักหน้าก็พอดีหลับ แต่เขา
ก็ไม่ละความพยายาม อ่านเสมอ ๆ
ที่มีเวลา เพราะชอบกลอนเป็นชีวิต
จิตใจมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ครั้นอ่าน
ไป ๆ ก็ค่อยจับความได้มากขึ้น
ความสนุกจึงเกิดขึ้น คราวนี้ตั้งใจ
อ่านอย่างจริงจังจึงก็พบว่า เป็นบท
กลอนที่ไพเราะมาก ได้เรื่องได้ราว
ดี โดยเฉพาะได้รู้เรื่องเกี่ยวกับ
ประเพณีและความเชื่ออย่างหนึ่ง
ของชาวปักษ์ใต้ นั่นคือ การทำ
อุบาทว์

ชาวปักษ์ใต้เชื่อกันมานาน
แล้วว่า อุบาทว์คือสิ่งชั่วร้าย สิ่ง
เป็นอัปมงคล มีจำนวนมากมายว่า
กันว่ามากถึง ๑๐๘ ชนิด เมื่ออุบาทว์
อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นในบ้านใด

เรือนใด เจ้าของบ้านต้องไปนิมนต์
พระสงฆ์มาสวดพระปริตร และ
เชิญหมอทำอุบาทว์มาทำพิธีทาง
ไสยศาสตร์ ควบคู่ไปกับการสวด
พระปริตรของพระสงฆ์ด้วย พิธี
ดังกล่าวนี้เรียกว่า การทำอุบาทว์
คือทำพิธีขับไล่อุบาทว์ให้ออกไป
จากบ้านจากเรือนนั่นเอง

พิธีทำอุบาทว์เริ่มด้วยหมอ
ทำอุบาทว์ ทำพิธีทางไสยศาสตร์
ก่อน คือทำพิธีไหว้ครู อัญเชิญสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์มาช่วยขับไล่อุบาทว์ จาก
นั้นก็กล่าวถึงอุบาทว์ชนิดต่าง ๆ
จบลงด้วยอาราธนาพระสงฆ์สวด
พระปริตร พระสงฆ์จึงเริ่มสวดพระ
ปริตรต่าง ๆ ในเจ็ดตำนานก่อน
แล้วสวดในสิบสองตำนาน แต่เมื่อ
สวดจบบทหนึ่ง ๆ ก็หยุดพัก ให้
หมอทำพิธีทางไสยศาสตร์ต่อไป
ผลัดกันอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ จนตลอด
คืน

เครื่องประกอบในพิธีทำอุ-
บาทว์ที่ขาดไม่ได้ คือหม้อข้าวและ
ด้ายสายสิญจน์วางรอบบริเวณบ้าน
โดยโยงไปจากประรำพิธีที่พระสงฆ์
ประกอบพิธี เรียกว่า โรงพระ หรือ
โรงพิธี คือโรงยกพื้นมีหลังคามี
อาสน์สงฆ์ในประรำพิธี มีโต๊ะหมู่
บูชาสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป
บางแห่งหาโต๊ะหมู่ไม่ได้ ก็ใช้โต๊ะ
หรือม้าเล็ก ๆ แทน มีบาตรน้ำมนต์

เขียนทำน้ำมนต์ รูปเขียนนุชาพระ
สำหรับทำพิธีของหมอนั้น อาจ
จะอยู่ในโรงพระก็ได้หรือแยกไปอยู่
อีกแห่งหนึ่งต่างหากก็ได้ ถ้าอยู่
ในที่เดียวกัน ให้ทำที่นั้งต่ำกว่าของ
พระในโรงหมอมือบายศรีสังเวช
ประกอบด้วยกระทงต่าง ๆ สำหรับ
เทพหรือเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะ
อัญเชิญมาแต่ละองค์ เครื่องสังเวช
มีข้าวเหนียวข้าวเจ้าวนมนมเนย
เปิด ไก่ และเหล่าเป็นต้น

กลอนทำอุบาทว์ที่นายสนธิ-
กาญจน์ กาญจนานันท์ได้มานี้เป็น
ตอนต้นกล่าวถึงการไหว้ครูอัญเชิญ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายและกล่าวถึง
ประเภทของอุบาทว์ต่าง ๆ ซึ่งบอก
ว่ามีจำนวนถึง ๑๐๘ ชนิด ในตอน
ต้นของการไหว้ครูได้กล่าวถึงประวัติ
การทำอุบาทว์ว่ามีมาตั้งแต่สมัย
พุทธกาลดังมีเรื่องเล่าไว้ในหนังสือ
ธรรมบทดังนี้

ครั้งหนึ่ง พระนครเวสาลี
เมืองหลวงของแคว้นวัชชี (ปัจจุบัน
อยู่ในแคว้นพิหาร) เกิดทุพภิกขภัย
เพราะฝนแล้งข้าวกล้าในนาตายสิ้น
ผู้คนจำนวนมากอดอาหาร ล้มป่วย
และถึงแก่ความตายลงวันละมาก ๆ
ผู้คนจึงตกใจกลัวภัยแตกตื่นจนไม่
มีใครคิดจะนำศพไปเผาหรือฝัง
ตายที่ไหนศพก็คงตั้งอยู่ที่นั่น ซึ่ง
ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นนำไปทั่วบ้าน

ทั้งเมืองและเพราะปฏิภูมิจากซากศพนี้เอง ทำให้เกิดภัยขึ้นมาอีก ๒ อย่าง ก็คือหิวาตโรคระบาด ซึ่งเกิดเพราะน้ำท่าสกปรกและปีศาจที่ได้กลิ่นซากศพก็พากันมากัดกินซากศพทั้งหลาย แล้วอุกลาไปกัดกินคนที่กำลังป่วยและไม่ป่วย

๑. แต่คงแต่งมานานกว่านั้นแน่ ๆ เพราะมีหลายแห่งแสดงว่า คัดลอกมาผิด ๆ หรือจำสับสนเสีย จึงไม่ใช่ฉบับเดิม

ประชาชนหวาดกลัวภัยดังกล่าว อพยพหนีไปเมืองอื่นก็มาก ที่เหลืออยู่ได้เดินขบวนไปร้องทุกข์กล่าวโทษเจ้าลิจฉวี ผู้บริหารประเทศว่า ภัยเหล่านี้ แต่ก่อนไม่เคยมี คงเกิดเพราะผู้บริหารประเทศองค์ใดองค์หนึ่งไม่ตั้งอยู่ในธรรมแน่ ขอให้พิจารณาตน

แคว้นวัชชีนั้น ปกครองแบบสามัคคีธรรม หรือสาธารณรัฐประชาธิปไตย มีเจ้าลิจฉวีจากรัฐต่าง ๆ มาร่วมกันบริหารประเทศแบบสภาผู้แทนราษฎรซึ่งในสมัยนั้นมีจำนวนถึง ๗,๗๐๗ องค์ เจ้าลิจฉวีเหล่านี้ประชุมพิจารณาถ้อยความแล้วก็ไม่พบว่าใครประพฤติผิดแบบผิดแผนแต่อย่างใด และพร้อมกันนั้นก็ได้พิจารณาหาทางกำจัดภัยเหล่านั้นเพื่อบ้านวัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน หลังจากได้อภิปรายกันมาหลายวิธีแล้ว แต่ถูกคัดค้านด้วยเสียงข้างมาก อนาคตย์ผู้หนึ่งเสนอให้ไปทูลนิมนต์พระพุทธเจ้ากับพระภิกษุสงฆ์องค์อรหันต์ ชีณาสพ จากพระนครราชคฤห์ เมืองหลวงของแคว้นมคธ (ปัจจุบันอยู่ในแคว้นพิหารเช่นเดียวกัน) มาโปรดชาวเมือง เพราะมีเสียงเล่าลือกันว่าทรงมี ๖๘ รุสมิแล

อภินิหารมาก เสด็จไปทีใดนำสวัสดิมงคลไปสู่ที่นั่นเสมอ ที่ประชุมจึงเห็นชอบด้วย และตกลงมอบให้เจ้าชายมหาลิเป็นผู้ไปทูลอาราธนาพระพุทธเจ้า และเพราะท่านคุ้นเคยกับพระพุทธเจ้า และพระเจ้าพิมพิสาร กษัตริย์ราช ผู้ครองแคว้นมคธเป็นอย่างดี

เมื่อพระพุทธองค์พร้อมด้วยพระสงฆ์สาวกเสด็จไปถึงชนาเมืองเวสาลี ขณะที่ทรงเหยียบภาคพื้นแผ่นดินของเมืองนั้นเป็นก้าวแรกก็ทรงหยุดประทับยืน ชื่อพระเนตรจับท้องฟ้า ทรงระลึกถึงพระบารมีที่ทรงบำเพ็ญมาแต่อดีตชาติ ทันใดนั้น มหาเมฆก็ตั้งขึ้นดังแผ่นผาสีครามขาวเหยียดทางด้านประจิมทิศ แล้วเคลื่อนลงมาปกคลุมพระนครเวสาลี พร้อมกับส่งเสียงคำรามกระหึ่มครืนครวญและมีสายฟ้าแลบแปลบปลาบ แล้วฟ้าฝนใหญ่ก็หลั่งลงจ๊ก ๆ ดังเทน้ำ น้ำฝนนั้นไหลนองไปตามภาคพื้นต่าง ๆ ทั่วพระนครนั้น ชะล้างภูมิภาคที่สกปรกด้วยซากศพให้สะอาดหมดจดแล้วไหลลงสู่แม่น้ำคงคา พอฝนขาดเมื่อดูภูมิภาคต่าง ๆ ก็สะอาดสะอาดอันความอบอ้าวร่าร้อนก็สงบลงประหนึ่งจะจงใจทำความสะอาดพระนครนั้นถวายเป็นการต้อนรับเสด็จองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะนั้น

ในเวลาเย็นของวันนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้พระอานนท์เข้าเฝ้าแล้วตรัสว่า “อานนท์ เธอจงเรียนรัตนสูตรนี้ แล้วจารึกบริกรรมมนต์นี้ไปรอบ ๆ กำแพงเมืองเวสาลี เพื่อความสวัสดิจากภัยใหญ่ของชาวเมืองเถิด”

ในราตรีนั้น ท่านพระอานนท์

ประคองบาตรของพระพุทธองค์ซึ่งบรรจุน้ำไว้เต็ม ตั้งกลยามจิตประกอบด้วยเมตตารำลึกถึงพระพุทธคุณว่า ปณิธานโต ปฏิฐายิตถาคตสส ทส ปารมีโย ทส อุปปารมีโย ทส ปรมคูปารมีโย ปญจนหาปริจาเก ฯลฯ คือรำลึกถึงพระบารมี ๑๐ อุปบารมี ๑๐ และปรมัตถบารมี ๑๐ ซึ่งทรงบำเพ็ญมาแล้วในอดีตชาติเทรทศ และพระบารมีที่ทรงบำเพ็ญในชาตินี้ นับจำเดิมมาแต่เสด็จสู่พระครรภ์เป็นต้นจนได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ประกาศโลกุตระธรรม ๘ ประการ (คือมรรค ๘ ผล ๘ นิพพาน ๑)

เมื่อระลึกพระพุทธคุณจบแล้ว ก็เจริญพระพุทธมนต์รัตนสูตรเที่ยวจารึกประพรมน้ำพระพุทธมนต์ไปรอบ ๆ กำแพงเมืองทั้ง ๓ ชั้น โดยมิเจ้าลิจฉวีทั้งหลายคิดตามไปเป็นขบวนยาว คนที่กำลังประสพภัยจากปีศาจและโรคพอถูกหยดน้ำมนต์ที่ท่านพระอานนท์ประพรมเท่านั้นก็หายจากโรคภัย มีกำลังสดชื่นขึ้นมาทันทีแล้วเดินติดตามขบวนพระเถระไปเป็นแถวยาวเหยียด ผู้คนเหล่านั้นต่างพากันส่งเสียงโห่ร้องแซ่ซ้องสาธุการดังสนั่นหวั่นไหว พวกภูตผีปีศาจได้ยินเสียงนั้นแล้ว ให้สะดุ้งตกใจกลัวพากันเลี้ยงหลบออกนอกทิศทาง ๆ เข้าแฝงกายอยู่ตามเงามืดและประตู แต่พอถูกหยดน้ำพระพุทธมนต์ ก็เจ็บปวดแทบดับจิต ประคองฐานชุกชีพาดด้วยแฉกเหล็ก จึงพากันแผ่นหนืออย่างไม่คิดชีวิต และไปประดับแอดัดขัดเขี่ยกันอยู่ที่ประตูจนบานประตูพังหลาย

เมื่อท่านพระอานนท์เที่ยว
ประพรมน้ำพระพุทธมนต์จนทั่ว
ทั้งเมืองแล้ว ก็นำขบวนกลับมาเฝ้า
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระพุทธรองค์
ได้ทรงประทานพระธรรมเทศนา
โปรดชาวเมืองให้เกิดศรัทธาเลื่อม
ใสใสมนัสยินดี ปฏิญาณตนนับถือ
พระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก
พระองค์ทรงแสดงธรรมโปรดชาว
เมืองเวลาถืออยู่ถึง ๗ วัน จึงเสด็จ
กลับกรุงราชคฤห์

ชาวพุทธทั้งหลายถือว่า เรื่อง
นี้เป็นต้นเหตุให้เกิดพิธิสวคมนตรี
ป้องกันภัยต่าง ๆ สืบมา แต่ชาว
ปักษ์ใต้ถือว่าเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ
ให้มีพิธิสวคมนตรีขับไล่อุบาทว์
หรือการทำอุบาทว์

นายสนธิกาญจน์ กาญจนามณ์
ได้ใช้ความพยายามอ่านกลอนทำ
อุบาทว์อยู่เป็นปี ๆ จึงถอดออก
มาตามอักขรวิธีสมัยใหม่ได้สำเร็จ
พร้อมทั้งได้จัดวรรคตอนใหม่เฉพาะ
ที่เข้าใจว่า ต้นฉบับเรียงสับลำดับไว้
แล้วนำมาเข้าสู่ที่ประชุมคณะอนุกรรม
การฝ่ายวิชาการ ของชมรมวรรณ
ศิลป์ปักษ์ใต้ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม
พ.ศ. ๒๕๑๕ ที่ประชุมได้ตรวจ
สอบกับต้นฉบับแล้ว ในที่สุด มอบ
ให้ข้าพเจ้ากับนายเวียน ปัญจะ-
สุวรรณ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตรวจ
สอบอีกครั้งหนึ่งและทำเชิงอรรถ
อธิบายคำที่เข้าใจยากไว้ด้วย ข้าพ-
เจ้ากับนายเวียน ปัญจะสุวรรณ
ได้นำมาศึกษาและสอบถามท่าน

ผู้รู้หลายท่าน เช่น ท่านเจ้าคุณ
พระธรรมวิสุทธิธารจารย์ องค์ประธาน
สหภูมิภาคทักษิณ วัดพิชัยญาติ
อาจารย์วงศ์ เขาวนระกวี อาจารย์
สติชัย เสมานิล กรรมการชำระ
ปทานุกรม แห่งราชบัณฑิตยสถาน
และอาจารย์ประสาน บุญประคอง
อาจารย์สอนวิชาอ่านศิลาจารึก
มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น
จึงได้ความรู้เพิ่มขึ้น และได้ใช้
ประกอบในการตรวจแก้และอธิบาย
ความหมายดังปรากฏในกลอนทำ
อุบาทว์นั้นแล้ว จึงขอขอบพระคุณ
ท่านที่ได้กล่าวนามมาแล้วและที่
มิได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้ด้วย
□

กลอนทำอุบาทว์

ประคองคุณพระชินนรา
พระธรรมสังวรเดช
ยกเอาขามี่คุณ
ข้าจะตั้งมโนนิต
เอาคุณพระสิริสา
ขอนัวประอมพร
กรุงเวสาลีไสย
เจ็ดพันเจ็ดร้อยกษัตริย์
ครั้งนั้นกรุงนรา
อสุรกายผีร้ายรุก
ชาวไพร่ไม่มีแรง
ท้าวเวศคามา
กษัตริย์เจ้ากรุงธานี
ไปนิมนต์พระทศพงค์
ห้าร้อยบวรสาร
กลับถึงพระทวารชัย
ส่งให้อำนันท์พระศรี

ข้าพเจ้าขอน้อมศิโรมา
ตั้งหัตถาประมุขคุณ
วิจิตรเจดน์ข้าป้องบุญ
บุญปกเกล้าเท่านี้ดูยา
สำรวจมจิตอาราธนา
ரியสงฆ์ผู้ทรง ไกร
เมื่อโภธรเจ้าสุริโย
กษัตริย์ไทเสวยพารา
เจ็ดองค์ผัดกันรักษา
เกิดใช้ท่าโขนนาแพง
ทุกนิเวศหนแห่ง
สุขสวัสดิ์ศักดิ์ชีวี
กรุงนรา ไอยสาดี
มีมโนน้อมนัสการ
องค์อรหันต์บริขาร
ตามสมเด็จพระชินสีห์
กรุงสุริโย ในทันที
เอาบาตรนี้ใส่อุทกา

อำนาจที่หม่อมองค์อาคม
ยกขึ้นตั้งนิธา
ขารมีสามสิบห้า
แล้วขึ้นคาไสโคด
ทั้งสามชั้นกำแพง
กำแพงสูงทศ
พุ่มพองละอองข่าน
บานเกลดครงสุริโอย
กำแพงพังหลาย
ล้มทับกันยับยี่
ตาเหลือกเพ็ญหวัดงแล
ปากเบี้ยวตาเหลือกลาน
ครั้งนั้นทรงเวสา
ระจับภัยดับความไข
มงคลทัพพูนี่
ทำพิธีพิธีนครา
พิธีตรุษพิธีสารท
พร้อมด้วยมุขมนตรี
สมณะพระราชา
หวังจะให้เจ้ารินไชย
สืบนิวข้าประนม
นบบาทมหา
ข้าไหว้พระพุทธา
นำสัตว์ทั้งสี่หมู่
ข้าไหว้ขลวันทา
จำศีลทุกวันวาน
นาคราชเจ้าวดินคต
กรุงพาลีเจ้าเคนไตร
วิศคินัน
พุทธโษชีโวมา
ข้าไหว้หัวเทเวศรี
มหันตัมหัทสไนย
พระอินและพระพรหม
พระนารายณ์พระภูบาล
ทั้งห้าวิรุพหัก
สมรเทพพระชีโว
พิเภกอันอุดม
หัวเศียรอันหัวหาญ

รับเอาบาตรใส่น้ำมา
นโศวามอบไป
พระเจ้าไตรสรณภัสสนัย
เที่ยวไปรอบประมคธา
สำแดงคริสต์ศวา
ขึ้นสู่นภาลัย
แทรกทวารเวียงไว
หักแตกไปเป็นธลี
มีภูตพรายเข้าแมรทหนี
หนีออกไปขอบจักรวาล
หลบหนีหนีโค้งโค้งกลาน
ผลัดครานกันอยู่วันวาย
ราชฎีประชาชนมสา
เพราะพระเจ้าสวดคาธา
มีนิทานแต่นั้นมา
สองมาตรามาทุกปี
จอมภูวนารถเกษมศรี
ท่านจับคู้ผู้น้อยใหญ่
พระนินูบาลขอบสุริโอย
สุขสวัสดิศิสตภา
ตั้งบังคมเหนือเศียร
ชั้นราชนาโถ
พระธรรมาวีเสโต
ให้เข้าสู่ยงนิภูพาน
พระสังขาวีเวสสาน
ไตรลักษณ์ญาณย่อมขึ้นใจ
ปริธิวจรเลี้ยวฉาบไว
อิกมหาชัยและกุนมา
กุนมะจันทรไศรัทษา
ศุกรเสาร้าภูเกตุตราไตร
อันทรงเดชชั้นมโ
กเวรบูรราชและขุนมาร
ทั้งพระยมและพระกาพ
ธตรฐสารวิเสโต
วิรุพปักชัคคคาโม
กเวโรและขุนมาร
ศาสตราคมอันเขี้ยวหาญ
หลมารพลัดคะมุ

ทั้งนางพระสุธา^{๑๖}
ทั้งนี้เป็นตราฐ
แก่เราท่านทั้งหลาย
บีเบียนให้โรยรา
ข้าพเจ้าตั้งบ้านเรือน
ขอพระชินสีห์
ขอค้ำทั้งโพยภัย
ขอพระมาประหาร
บ้านเรือนข้าทั้งนี้
ข้างมัวลูกหลานหลาย
เอาคุณพระเป็นเจ้า
ตำนานพระคาถา
ให้นิมิตจิตป่วนปั่น
เกศาบันคาอหาย
อนึ่งต้นรุกษา
คอใต้เรือน ไหม้อคคี
สะอึงผิงแทนต่อ
สระตอพิง โกล้เคหา
สัตว์เดือนอันอยู่ป่า
กล้วยหลายป้ออันพิกล
เคหาอันกำขับ
เตาไฟงอกเห็ดทราย
ข้าวสารเข่น้ำกลับงอกหน่อ
เสาเรือนตกเหลือคดง
นกแรงจับหลังคา
หมาขึ้นหลังคาหอน
เนารัตน์คัซการ
การโวมหิงสา
หญิง ไคนอนเที่ยงสาย
หัวหัวกวางคินสา
หนึ่งตะไคร้อันเป็นดอก
เหยื่อแอนขึ้นเคหา
โนหันคน ไมแก้ว
งูเหลือมเลื้อยขึ้นร้าน
บ้างครกกลับเป็นราก
สัมบรุษและนางชี
สัมบรุษเหน็บมีดพรา
เลียงนกสมสู่ไว้

เมขลาอ้าวสินธุ
พระสัพพัญญูฝากศาสนา
ขออย่าได้มัวพาธา
พระศาสนาจะหมองศรี
อยู่ช้านานหลายขวบปี
มาปราณีช่วยโปรดปราน
อุบาทว์ไสยให้ลดฐาน
ค้ำภัยสารให้เหือดหาย
อีกบุตรทาสหญิงชาย
อีกวีวควายทรัพย์ไร่นา
มาปกเกล้าปกเกษ
ขอมาค้ำภัยอันตราย
ให้เดือดคั้นร้อนในกาย
พระเคราะห์ร้ายเจาะจงดี
หับเคหาร้ายราว
คู่มหรีดโกล้เคหา
ท้าวรังร้อยร่ายหนักหนา
ทั้งวิหารกินลูกตน
เข้าเคหาและบ้านคน
บัวฟุ่ตเป็นอันตราย
รอดคงหักให้เคลื่อนคลาย
ฝ้ายข้าวงได้หนูทำรัง
กระอ่อมหม้อร้องก้องคัง
ข้าสาวยังร่วมเรียงหมอน
มูฐมากสินนคร
คดอกลูกอ่อนบนเคหา
แตกร้าวฉานให้เคลื่อนคลา
เขาหักกลอนนอนครวญคราง
เหิงถูกตายให้เป็นลาว
ใส่น้ำมันกันเคสา
สาเกตคอกอกเป็นใบมา
เปิดขึ้นละบนนอกชาน
สิงลมแปลงเข้าอยู่บ้าน
กล้วยในบ้านออกคาป้อ
หมากินลูกร้ายราว
หัวเมียมี่ทั้งสองฝ้าย
นางชีอ้อทอกอย่างชาย
กล้วยออกกลายเป็นคอกบัว

หญิง โคหัวเสียงดัง
โคกระเบื้องถูกสองตัว
พระสงฆ์ร่วมอาราม
หินหักเต้าปูนพา
สีกาทำข้าวเชิง
ร่วมอาสน์พระสงฆ์ตรี
นกฮูกและนกออก
จับเรือนให้เป็นดาว
ไก่อ๊ะต๋ากในรากรี้
ผ้าเม็ยแรมร้างหย่า
สองตีนเป็นสองหัว
โกลดพรายร้องให้คราง
สรรพสิ่งสัตว์อันตกต้อง
หนูลี้กฉีกกาษา
แมงมุมตัมต็อก
เนตรสกตกลองพลัน
ท้าวกระ ไคเรือนสี่ชั้น
เอากะเบนซุบเซ็ดหน้า
หนึ่งไม้ปิดหลังคา
กินช้อนหอยมุกนี้
บ้านเรือนผูกเป็นใคร
เขี้ยวฉลวยร้ายนักหนา
เห็นรุ่งกินน้ำใน
งูละในบ้านคลอมน
อิงอ่างแดคางคก
งูใหญ่เลื้อยไปมา
สุกรหักขุมข้าว
เห็นไฟในนอกชาน
เดือนหนึ่งถึงสามครา
ชะแห้งนอนเคี้ยวฟัน
อุบาทว์ร้อยแปดประการ
บายศรีงามเพริศเพรา
ข้าวเหนียวแล ข้าวเจ้า
กล้วยอ้อยแตงกวา
กระและแฉจางจันทร์
เทวาทำนทั้งนี้
ขอนิมนต์พระสงฆ์เจ้า
ให้อยู่จำเรณูพร

ตลอดทั้งสามเรือนหัว
เกิดทีเดียวกันออกมา
ถุ้งเถียงกันร้ายหนักหนา
ใส่ปูนค้ำย้ารากรี
จิมพินจุมนี้ดี
เบิกบานที่ออกกว้างขวาง
ทั้งนกเค้าแลนกยาง
ต้นยุงยางไกล้เคหา
ผิดหน้าที่ร้ายนักหนา
เปิด ไคหมาเกิดเป็นดาว
ตัวเดียวกันเป็นต่างต่าง
ให้เป็นดาวทั้งเคหา
หัวทั้งตัวและเกศา
ก้อเสื่อผ้าและแพรพรรณ
แม่โพสพคร่ำโศกศัลย์
ฟ้าผ่าสนัน ไกล้เคหา
ปลูกเรือนนั้นหัวควง
ตรงคางย้ารากรี
อุบาทว์ว่าร้ายราว
ว่ามีดีเป็น... (ต้นฉบับขาด)
ครกสากกระไคเดินไปมา
สัตว์คลอไชในฟูกหมอน
ที่เรือนใครคือ ไฟพอน
คลอตุ๊กอ่อนแฝคออกมา
พ้อถุ้งขึ้นในเคหา
โสนคานคร่ำผูกขึ้นสถาน
ไร่นาเสามีเป็นการ
อยู่ร่วมบ้านวิวาทกัน
ร่วมมารคาอยู่เดียวกัน
โคหีบโรงควายตีเขา
ขอพระประหารให้บรรเทา
ข้าแต่สงครพมาบูชา
ทั้งเหล่าข้าวแดปูปลา
ผลผลาแต่งตามมี
ทั้งน้ำมันอันหอมดี
กล่าวคามมืออย่าอุทธรณ์
มาสดมณต์วอนา พระปฐิตันเสียดก่อน
พระมุนีวรได้ปราณี

ขอถวายทั้งตัวข้า
บ้านช่องของทั้งนี้
ถวายแต่รำกรี้
ขอท่านตั้งใจปลง
ท่านดับโทษโทษภัย
สถับถิ์บังเกิดมี

บุตรภรรยาทาสทาสี
ถวายถ้วนดีเป็นโยมสงฆ์
โพรกเข้าน้ำขอคืนคง
ขอคืนคงให้โยมนี่
ดูบาทวิไลโย ไร่ราวี่
ของจงวินาศวินายสาย □

เชิงอรอด

- ๑. มาจาก นริยะ ซึ่งแปลว่า นรก แต่ในที่นี้หมายถึง ตาย เท่านั้นดูยา ตราบเท่าจนวันตาย
- ๒. นิตยหรือ นิจ=เสมอ, แนบชิดสนิท
- ๓. ศรีอริยสงฆ์ (สิริ เป็นภาษาบาลี ศรี เป็นภาษาสันสกฤต สิริสวาริยสงฆ์ สิริ ส อริย สงฆ์ ส เติมเข้ามาเพื่อความสละสลวยของคำ)
- ๔. เรื่องเดิม, เรื่องในอดีต
- ๕. กุศร-ผู้ครองแผ่นดิน คือพระเจ้าแผ่นดิน
- ๖. น่าจะเขียนมาจาก ไอศูริย ซึ่งแปลว่า ความเป็นใหญ่, สมบัติของพระราชาธิบดี คำนี้แผลงมาจากคำสันสกฤตว่า ไอศวรรย์
- ๗. กรุง
- ๘. ผู้เป็นใหญ่, ผู้เป็นอิสระ
- ๙. บริวาร
- ๑๐. พระอานนท์พุทธอุปัฏฐาก
- ๑๑. ปณิธานโต (ดู ในคำแนะนำ บทกลอนทำอุบาหวิ)
- ๑๒. ดูในแนะนำบทกลอนทำอุบาหวิ
- ๑๓. ธรรมาภิสัมมัย แปลว่า การตรัสรู้ธรรม
- ๑๔. ประพรมน้ำพระพุทธมนต์

- ๑๕. สุตคาถา
- ๑๖. ภาษาถิ่นใต้ หมายถึง สาด คือ สาดน้ำ
- ๑๗. ขำมะแรก, ขำแรก (โบราณมักเขียนสระอำ เป็น อำ เช่น ขำมะแรก, กำมัธร์)
- ๑๘. ภาษาถิ่น หมายถึง ผัก, คั้นกิน
- ๑๙. มงคลที่ปณี, ชื่อพระสูตรหนึ่ง ใช้สวดมนต์ในพิธีมงคลก่อนถึง รัตนสูตร ซึ่งถือกันว่าใช้สำหรับป้องกันภัย ดังกล่าวในแนะนำบทกลอนทำอุบาหวิ
- ๒๐. จำริญ โขย
- ๒๑. บุคคล ๔ จำพวก คือ
  - ๑. อุคฆฏิตัญญบุคคล ผู้สามารถตรัสรู้ธรรมได้เร็วเพียงแต่พระท่านยกหัวข้อธรรมขึ้นกล่าวเท่านั้น
  - ๒. วิบัจฉิตัญญบุคคล ผู้สามารถตรัสรู้ธรรมได้ต่อเมื่อพระท่านอธิบายหัวข้อธรรมเล็กน้อย
  - ๓. โนยบุคคล ผู้พอจะอบรมพร่ำสอนให้ตรัสรู้ธรรมได้แต่ต้องใช้เวลาพอสมควร
  - ๔. บทปฐมบุคคล ผู้ใจเขลาเบาปัญญาไม่อาจอบรมให้บรรลุมรรคได้ในชาตินั้น ๆ

- ๒๒. ฐึแจ้ง ไตรลักษณะ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
- ๒๓. เขียนมาจากคำสันสกฤตว่า ปรีถวี (บาลี ปฐวี) แผ่นดิน
- ๒๔. พระอังคาร-ชื่อดาวพระเคราะห์, เทพประจำดาวพระอังคาร
- ๒๕. ไร่-พระอาทิตย์ ศศิ-พระจันทร์
- ๒๖. พระพุทธ
- ๒๗. พระพุทธสบัติ
- ๒๘. สหสังขย คือห่าวพันตา หรือพระอินทร์จอมเทพ
- ๒๙. ห่าวกุเวร ราชานแห่งยักษ์ เป็นห่าวจตุโลกบาลองค์หนึ่ง ผู้รักษาอยู่ประจำทิศเหนือ
- ๓๐. ห่าวธตรฐ ราชานแห่งคนธรรพ์ เป็นห่าวจตุโลกบาลองค์หนึ่ง ผู้รักษาทางทิศตะวันออก
- ๓๑. ห่าววิรุพทก ราชานแห่งกุมภัณฑ์ทั้งหลาย เป็นห่าวจตุโลกบาลองค์หนึ่งอยู่ทางทิศใต้
- ๓๒. คำนี้อาจแยกเป็นวิรุพปักข์ กับตุคาโม คำ "วิรุพปักข์" คือ ห่าววิรุพปักข์ ราชานแห่งนาคทั้งหลาย เป็นห่าวจตุโลกบาลองค์หนึ่ง อยู่ประจำทิศตะวันตก แต่คำว่า "ตุคาโม" แปลไม่ได้ความ จะว่าย่อมาจากมาตุคาโม (ผู้หญิง) ก็ไม่เข้ากับเรื่อง จึงน่าจะแยกเป็น วิรุพปักข์ กับ ชัคตุคาโม

คำว่า วิรุพปัก ก็คือ วิรุพปักข์ แต่ท่านเขียนตามเสียงไม่ได้ คำนี้ถึงอีกขรวิธี คำ ชัคตุคาโม น่าจะเป็นชัคประตูปบ้าน หมายความว่า หัวจตุโลกบาลทั้ง ๔ นี้มาช่วยรักษาประตูปบ้าน คำสันนิษฐานนี้อาจไม่ถูกต้อง อาจารย์วงศ์เขาวนระกวี สันนิษฐานว่า คำนี้น่าจะเขียนผิด ที่ถูกคือ จัตตุคาโม หมายถึง ๔ หิศของบ้าน คือขอให้หัวจตุโลกบาลทั้ง ๔ มารักษาบ้านทั้ง ๔ หิศ

- ๓๓. ทศกัณฐ์
- ๓๔. หนุมาน
- ๓๕. พระลักษมณ์
- ๓๖. นางธรรณี
- ๓๗. เบียดเบียน
- ๓๘. ออกชื่อเจ้าของบ้านด้วย
- ๓๙. อันตรธาน คือหายไป
- ๔๐. ภยสรรพ์ คือสรรพภัย
- ๔๑. สะเดาะ
- ๔๒. ภาษาถิ่นใต้ว่า แมงอุง คือ ชันโรง
- ๔๓. โกลั คือ โกลับ้าน โกลัที่นั่งนอน-ที่อยู่
- ๔๔. สระน้ำ คือ ไม้ พัง (แอ่งน้ำ)
- ๔๕. แมว
- ๔๖. บัวที่หุดขึ้นในถ้ำบ้านโคกๆ

๔๗. น่าจะมาจากธุมะ แปลว่า ควัน, หมอก นูฐมากลื่อนนคร คือหมอกกลองเต็มเมือง บางตำราว่า นูฐมากลื่อนจันทร์ “นูฐมา” คือ ไม้ที่คร่อมแปงเหนือหน้าจั่วเรือน กลิ่นจันทร์คือกลิ่นแสงจันทร์ที่ส่องผ่านเข้าไปให้นูฐมา เพราะไม่มีหน้าจั่วกันไว้ แต่บางคนให้หัตตะว่านูฐ เป็นชื่อสัตว์ชนิดหนึ่ง กินไส้เดือน ซึ่งถ้ามากินในบ้านใครก็ถือเป็นอุบาทว์

๔๘. คช แปลว่า ช้าง คชการ จะหมายถึงงาช้างได้หรือไม่ คืองาช้างที่เป็นเครื่องประดับในบ้านเกิดแตกออก แต่บางคนสันนิษฐานว่าน่าจะเพี้ยนมาจาก ชัชวาล คือ เนาวรัตน์ ชัชวาล ขอฝากท่านผู้รู้ช่วยแนะนำด้วย

- ๔๙. คารโว มาจากโคศัพท์ วิจ มหิงสา มาจากมหัส ควาย
- ๕๐. ภาษาถิ่นใต้-ทับ
- ๕๑. เที้ย
- ๕๒. ไน หนุมเอง
- ๕๓. ชีผ้าขาว
- ๕๔. น่าจะเป็น คา คือ ไม้เขี่ยปูน หักคาเต้าปูน
- ๕๕. ราตรี
- ๕๖. คม

๕๗. นั้งบนที่นั่งเสมอพระสงฆ์ ทั้ง ๆ ที่มีที่นั่งออกกว้างขวาง

- ๕๘. มุสิก คือ หนู
- ๕๙. เทพธิดาประจำข้าว, เจ้าแม่แห่งข้าว ภาษาปักข์ใต้บางถิ่นว่า แม่เพสพกัมี
- ๖๐. น้ำตาตก
- ๖๑. ชายกระเบน คือ ชายผ้าถุงที่ม้วนเหน็บไว้ข้างหลัง
- ๖๒. ต้น ไม้ที่ขึ้นใกล้เรือนขึ้นกิ่งไปบนหลังคา เวลามีลมพัดมาก็กวัดแกว่ง ปัดเอาหลังคา
- ๖๓. น่าจะเป็น “นักหนา”
- ๖๔. ไม่ทราบเขียนอะไร
- ๖๕. เลื่อยขึ้น
- ๖๖. กบตัวผู้ขนาดใหญ่
- ๖๗. พงนาบุตรมลฉบับราชบัณฑิตยสถานว่า สัตว์ชนิดหนึ่งคล้ายตัวเหากินเลือดคน มักอยู่ในที่ลับ แต่หางภาคใต้ตัวโตนดูจะหมายถึงสัตว์ชนิดหนึ่งคล้ายหนอน มักอยู่ในที่สกปรก
- ๖๘. หนูทำขุมในนาข้าว
- ๖๙. ลูกแหงคือ ลูกวัวเล็ก ๆ ภาษาปักข์ใต้บางถิ่นว่า ลูกแหย (เรียกตามเสียงร้อง)
- ๗๐. พระปริตร
- ๗๑. ถวายเพียง (กินนั้น) กินเดียว
- ๗๒. พรุ่งเช้า, วันรุ่งขึ้น
- ๗๓. สรรพภัย

ผู้ปุ่บขุกปีตคานี

(ต่อจากหน้า๕๖)

แพทย์ หลานชายของหมอกลิ่นสุวรรณแพทย์ หมอแผนโบราณที่มีชื่อเสียงของปีตคานี แพ้นอก

จากเป็นตำรวจแล้ว เขายังเป็นนักมวยที่มีชื่อดังพอสมควรผู้หนึ่ง ใช้ชื่อในสังเวียนว่า แพ่น เลือดไทย

เลขชกกับวิชาญ ราชวัตร มวยระดับคู่ต่อสู้ของสมาน ดิลกวิลาศ

(อ่านต่อฉบับหน้า)